

Psychologické a informační operace

(Organizace psychologické a informační kampaně v mírové misi SFOR II)

Na základě stále více rostoucího zájmu odborníků o problematiku vedení mírových operací jsem se rozhodl připravit tento příspěvek, který se věnuje otázkám vedení psychologických a informačních operací. Poznatky byly čerpány především ze zkušeností z vlastního osmiměsíčního pobytu v mírové misi SFOR II na území Bosny a Hercegoviny, kde jsem působil v oddělení tiskového mluvčího velitelství mnohonárodní divize Jihozápad (dále jen „MND - SW“) v hlavním městě Republiky srbské v Banja Luce. Při výkonu funkce jsem se podílel na provádění informačních a psychologických operací v období, které bylo významně ovlivněné vzdušnými útoky Aliance proti cílům na území Jugoslávie a Kosova. Příspěvek si neklade za cíl vytvořit nové teoretické přístupy, ale spíše přinést informace o skutečném využívání metod, přístupů a prostředků psychologického a informačního působení při provádění informačních a psychologických kampaní v rámci vedení mírové operace.

* * *

Mírové operace není možné v žádném případě srovnávat s válečnými konflikty vysoké intenzity, kdy snahy válčících stran směřují k fyzické likvidaci protivníka. Klasický válečný konflikt je doprovázen značnými materiálními škodami a ztrátami na lidských životech.

Na území Bosny a Hercegoviny byl válečný konflikt ukončen po uzavření daytonské mírové dohody v listopadu roku 1995. Tím byly vytvořeny podmínky pro působení mezinárodní vojenské mise IFOR - *Implementation Forces*, která zabezpečila splnění všech vojenských aspektů mírové smlouvy. Oddělením válčících frakcí a vytvořením tzv. zóny separace dochází k postupné demilitarizaci válčících stran a ukončení válečného konfliktu. Splněním vojenských aspektů mírové smlouvy a vypršením mandátu mise IFOR 20. prosince 1996 byl redukován i početní stav mnohonárodních mírových sil a mise byla přejmenována na SFOR - *Stabilization Forces* - se zcela odlišnými úkoly.

Prvořadým úkolem SFOR je splnění civilních podmínek mírové smlouvy, které povedou k normalizaci života na území Bosny a Hercegoviny. SFOR podporuje ve svém snažení činnost mezinárodních a humanitárních organizací (OBSE, OSN). Napomáhá při stabilizaci politického systému, podporuje vytváření funkční státní správy a výkonné moci, které jsou neodmyslitelné pro budoucí mírové soužití jednotlivých etnických skupin a zabezpečení podmínek pro pozitivní hospodářský vývoj země a její stabilitu.

Operační situace v prostoru nasazení mírových sil na území Bosny a Hercegoviny

V současné době je možné analyzovat výsledky obou mírových misí na území Bosny a Hercegoviny. Prosazení válečných aspektů mírové smlouvy a ukončení válečného

konfliktu byla operace k nastolení míru - *peacemaking*, která kladla vysoké nároky zejména na použití a demonstraci vojenské síly. Mise IFOR byla provedena s vysokou účinností a její úkoly byly splněny velmi rychle.

Druhá fáze mírové operace a splnění civilních aspektů mírové smlouvy je operace na udržení míru - *peacekeeping*. Operace SFOR již neklade tak vysoké nároky na demonstraci vojenské síly jako mise IFOR, protože pravděpodobnost použití vojenské síly se významně snižuje, ale splnění úkolů je dlouhodobé. Vzhledem k dosavadnímu vývoji politicko-ekonomické situace v Bosně a Hercegovině je velmi obtížné predikovat časový horizont splnění všech civilních aspektů mírové smlouvy. V každém případě není možné hovořit o měsících, ale o rocích.

Při plnění civilních částí mírové smlouvy a postupné normalizaci situace v zemi je velmi významné využívání všech dostupných informačních a psychologických prostředků pro cílené působení na veřejné mínění obyvatelstva a pro vytváření vhodných podmínek při prosazování postupných rozhodnutí přijatých jak ze strany svobodně zvolených vlastních orgánů v zemi, tak i při podpoře kroků mezinárodních orgánů a velitelů SFOR. Veškerá snaha a úsilí mezinárodního společenství je orientována na zvyšování zodpovědnosti vlastních politických orgánů za demokratický vývoj v zemi a za přijímání vlastních rozhodnutí, která vedou k jeho naplnění.

Průběh mírové mise v období od 3. března 1999 do 20. října 1999 byl negativně ovlivněn několika klíčovými faktory:

a) vnitřní politické:

- odvolání prezidenta Republiky srbské Nikolaje Poplašena - na základě rozhodnutí vysokého komisaře pro Bosnu a Hercegovinu byl 5. března 1999 odvolán z funkce prezident, který byl zvolen na základě vůle obyvatelstva projevené ve svobodných volbách,
- vrchní komisař pro Bosnu a Hercegovinu vyhlásil 5. března 1999 město Brčko jako samostatnou oblast, která není součástí Republiky srbské ani Bosensko-muslimské federace,
- nefunkční politický a správní systém, blokování rozhodovacích procesů,
- intenzivní návrat uprchlíků, zejména bosenských Muslimů do svých předválečných domovů v Republice srbské.

b) vnitřní ekonomické:

- ekonomická krize a vysoká nezaměstnanost,
- nutnost zahraniční ekonomické podpory, závislost na zahraničních investicích a půjčkách,
- korupce ve státním aparátu - podle neoficiálních údajů New York Times měla zmizet v kapsách bosenských politiků, podnikatelů a úředníků až jedna miliarda USD z celkové pomoci 5.1 miliardy USD od ukončení války v roce 1995.

c) zahraničně-bezpečnostní

- kosovská krize.

Podmínky ovlivňující charakter a orientaci psychologických a informačních operací

Etnické složení obyvatelstva v určitém regionu je prvořadým faktorem, který ovlivňuje charakter a orientaci psychologických operací. V průběhu vzdušných útoků Aliance na Jugoslávii a Kosovo docházelo k významné názorové podpoře Jugoslávie ze strany srbského etnika, která se u radikálně smýšlející části srbské populace

projevovala agresivním jednáním vůči ostatním etnikům, příslušníkům mezinárodních organizací a proti příslušníkům SFOR. Projevy nespokojenosti a nesouhlasu byly směřovány zejména proti těm příslušníkům SFOR, jejichž státy jsou členskými zeměmi NATO. Je zřejmé, že v této situaci je prosazování civilních aspektů mírové smlouvy (návrat uprchlíků, pronásledování válečných zločinců, ekonomická a politická normalizace) negativně ovlivněno a vyžaduje účinnou podporu cílenými a kvalitně připravenými informačními a psychologickými operacemi.

Objektem operací není nepřítel. V mírové misi je objektem psychologických a informačních operací civilní obyvatelstvo, nejedná se tedy o klasického nepřítele nebo příslušníky nepřátelského státu.

Multinárodní (mnohonárodní) charakter mírové operace. Národnostním složením jednotlivých divizí a praporů (bojových skupin) a jejich citlivým zasazením v závislosti na etnickém složení obyvatelstva lze významným způsobem ovlivnit výsledný efekt psychologických a informačních operací. Jazyková příbuznost, kultura, náboženství a zvyklosti se projevují při každodenním styku příslušníků mise s místním obyvatelstvem a ve svém důsledku ovlivňují úspěch celé mise. Uvedené skutečnosti například významně přispívají k úspěšnému působení příslušníků českého praporu, jehož prostor odpovědnosti se nachází ve složité oblasti s velkým návratem uprchlíků. Naši vojáci díky možnosti komunikace jak se srbským, tak i muslimským etnikem, působí jako citlivý prvek rovnováhy právě možností verbální komunikace.

Mezinárodní, humanitární a nevládní organizace a jejich úzká spolupráce s vojenskými mírovými silami vyžaduje koordinaci jednotlivých aktivit a jejich podporu právě formou psychologického a informačního působení. Vzhledem k vysoké organizovanosti vojenských složek SFOR a s využitím komunikačních schopností je možné řídit spolupráci mezi všemi složkami na území Bosny a Hercegoviny velmi efektivně.

Hlavní úkoly psychologických a informačních operací

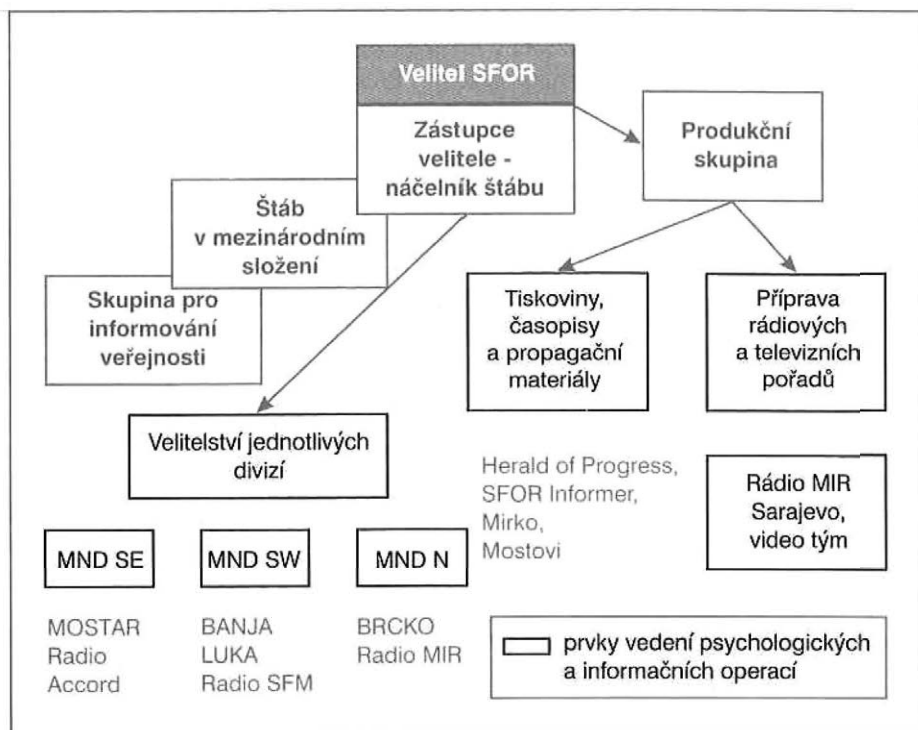
Podpora velitelů - účinně podpořit snahu velitelů jednotlivých stupňů při prosazování jejich zájmů na jednáních s jednotlivými stranami (příslušníci politických stran, vládní orgány, státní správa, ozbrojené složky - armáda a policie).

Obhajoba účasti mezinárodních ozbrojených sil - eliminovat projevy násilí a nevrzivosti proti příslušníkům mezinárodních ozbrojených sil na území cizího státu.

Podpora aktivit mezinárodních, nevládních a humanitárních organizací - koordinace aktivit a využití dostupných prostředků všech účastníků mírové mise vedou k podpoře postupné realizace civilních aspektů mírové dohody (návratu uprchlíků a násilně vystěhovaných osob, odhalování válečných zločinců, odevzdávání nelegálně držených zbraní a munice, ekonomická a politická revitalizaci a obnově země).

Organizační struktura SFOR pro vedení psychologických a informačních operací, možnosti pro jejich provádění

Organizační struktura SFOR z roku 1999 pro potřeby vedení informačních a psychologických operací je ve zjednodušené podobě uvedena na **obr. 1**. Vyjadřuje

Obr. 1 85

zásadu vojenského centralizovaného řízení. Vedení obou forem operací je od sebe organizačně odděleno, ale jednotlivé aktivity jsou velmi úzce koordinovány.

Informační operace jsou v odpovědnosti oddělení pro informování veřejnosti (*Public Information Office*), které je zodpovědné za komplexní styk s médii, přípravu tiskových zpráv, provádění tiskových konferencí a akreditaci novinářů (vydávání tiskových pasů). Informační operace působí na cílovou část obyvatelstva **zpravidla nepřímě** - tedy zprostředkovaně - přes místní hromadné sdělovací prostředky (televize, rádio a tisk). Úroveň jejich využívání bude vysvětlena později.

Psychologické operace na rozdíl od informačních působí zpravidla **přímo**, tedy nezprostředkovaně, na cílovou skupinu obyvatelstva. Velitel má k dispozici určité vlastní prostředky, které mu umožňují tyto operace realizovat. Jsou organizovány štábem velitelství SFOR a štáby jednotlivých podřízených divizí.

Pro podporu plánování a vedení psychologických operací je na úrovni velitelství SFOR vytvořeno produkční oddělení, které se člení na dvě části. První část plní úkoly související s výrobou tiskovin (časopisy, letáky a plakáty) a s tvorbou propagačních předmětů, které jsou určeny především pro děti. Mají za úkol varovat děti například před minovým nebezpečím a pozitivně je ovlivňovat pro budoucí život v multietnické společnosti.

1 Druhá část produkčního oddělení je zaměřena na tvorbu video programů
2 a rozhlasové vysílání. Největší význam z hlediska mediální úspěšnosti a působení na
3 obyvatelstvo má bezesporu televizní vysílání. Tvorba SFOR na videokazetách je
4 vysílána jak ve státních, tak i v soukromých televizních společnostech.

5 Zjišťování rozsahu pokrytí televizním signálem na území Bosny a Hercegoviny bylo
6 provedeno na základě rozsáhlého průzkumu veřejného mínění. Výsledky ukazují, že
7 téměř 70 % území je pokryto televizní produkcí SFOR. Průzkum byl zaměřen na
8 sledovanost televizních pořadů z produkce SFOR, které jsou vysílány 31 televizními
9 společnostmi na komerčním základě.

10 Průzkum ve své podstatě potvrdil předpoklady odborníků. Nejnižší sledovanost je
1 u obyvatelstva v Republice srbské, které je stále silně nacionálně a etnicky založené.
2 To se projevuje zejména v oblasti podél hranice s Jugoslávskou federativní republikou.
3 Obyvatelé se stále odmítají přizpůsobit novým podmínkám a televizní pořady
4 z produkce SFOR nesledují nebo sledují, ale tuto skutečnost nepřiznávají.

5 Pro dokreslení jakým praktickým způsobem se získává spolupráce s masovými
6 sdělovacími prostředky je možné uvést i příklad z prostoru odpovědnosti českého
7 praporu. Díky CIMIC (Civil - Military Co-operation) byl zrealizován projekt na výstavbu
8 soukromé televizní stanice v Sánském Mostě, která nyní velmi ochotně spolupracuje
9 a vysílá programy z produkce SFOR. Význam této stanice spočívá v pokrytí velmi
10 důležitého prostoru kolem měst Prijedor a Bihač kde dochází k intenzivnímu návratu

1 uprchlíků do svých původních obydlí a probíhá zde rozsáhlá stavební činnost s cílem
2 obnovit zcela zničenou infrastrukturu. Vzhledem ke zvýšené pravděpodobnosti
3 konfliktů mezi jednotlivými etnickými skupinami je možné s využitím cíleného
4 působení médií tyto negativní projevy účinně eliminovat a preventivně jim předcházet.

5 **Rádiové vysílání SFOR** je velmi úspěšně organizováno jednotlivými divizemi
6 a velitelstvím SFOR v Sarajevu. Názvy jednotlivých stanic jsou patrné na obr. 1. Čtyři
7 vlastní rádiové stanice SFOR jsou významným prostředkem velitelů pro vedení
8 přímých psychologických operací. Stanice vysílají svůj program zpravidla 24 hodin
9 denně. V 90 % vysílacího času se jedná o vysílání populární hudby a zpravodajských
10 informací z domova a zahraničí. Průzkumy veřejného mínění ukazují narůstající počet
1 posluchačů a celkový růst popularity rádiového vysílání SFOR.

2 Kromě čtyř vlastních radiových stanic jsou vysílány i relace SFOR na vlnách místních
3 radiových společností. Pro jednotlivé majitele radiových stanic je silnou motivací pro
4 spolupráci s SFORem možnost získání pravidelného zdroje financí od solventního
5 a spolehlivého zákazníka, protože odvysílání relací SFOR je prováděno zpravidla na
6 komerčním základě.

7 Opět bych chtěl vyzvednout aktivity našeho praporu, který si připravuje vlastní relace
8 do soukromého rádia v Prijedoru. Jsou vysílány živě každý pátek v odpoledních
9 hodinách. Relace trvá 30 minut a obsahuje informace o činnosti našeho praporu,
10 aktuální informace ze světa a ČR. Vše je doplněno českou hudbou. Vystoupení jsou
1 připravována tiskovým mluvčím praporu a pracovníkem na velitelství divize v oddělení
2 tiskového mluvčího v úzké spolupráci s kaplanem a psychologem praporu.

3 Vedle televize a rozhlasu je nutné se zmínit i o významu a využívání **denního tisku,**
4 **vlastních časopisů SFOR a dalších tištěných produktů** při provádění psychologických
5 a informačních operací na území Bosny a Hercegoviny. Pro nepřímé působení se opět

využívá místní tisk. Kromě místního tisku, kterému jsou poskytovány informace o činnosti SFOR cestou tiskových mluvčích na velitelství SFOR, mluvčími divizí a jednotlivých praporů prováděním informačních kampaní (tiskových konferencí) a centrálním uvolňováním tiskových zpráv. SFOR však disponuje poměrně širokou škálou vlastních časopisů, které umožňují přímé vedení psychologických operací a působí na rozdílné skupiny obyvatelstva. Kromě psychologického působení na místní obyvatelstvo je pamatováno i na zachování bojového ducha u příslušníků mírové mise.

Pro tyto potřeby je vydáván časopis **SFOR INFORMER**, který informuje o situaci u jednotlivých divizí a praporů, přináší aktuální informace o kulturních a sportovních aktivitách ve volném čase a seznamuje čtenáře i s historickými údaji o jednotlivých národech působících v misi, jejich jednotkách, bojových tradicích a kultuře.

U našeho praporu jsou vydávány nepravidelně praporeční noviny, v kterých je vytvořen prostor jak pro velení praporu, tak i pro jednotlivce. Časopis podává humorným způsobem informace z každodenního života praporu. Cestou odborníků radí jak řešit problémy, se kterými se příslušníci praporu v průběhu jejich mise setkávají (finanční, legislativní, zdravotnické a jiné). Na zpracování časopisu se podílí vedle tiskového mluvčího praporu zejména kaplan, psycholog, právník, náčelník finanční služby, náčelník polního obvaziště, zubní lékař a další.

Jednotlivé časopisy SFOR mají rozdílnou úroveň sledovanosti z řad místního obyvatelstva. Největší úspěch vykazuje časopis **MIRKO**, který je určen pro mladé čtenáře. Časopis vytváří dobrý image o jednotkách SFOR u mladé generace. Obsahové zaměření článků ze sportu, moderní hudby a světové televizní tvorby je určeno zejména pro tzv. -náctileté. Časopis je vydáván v angličtině, němčině a v místním jazyce. Jen ojediněle jsou publikovány informace o ekonomických nebo politických problémech v Bosně.

Týdeník **MOSTOVI** je vydáván u každé divize. Cílovou audiencí jsou široké vrstvy místního obyvatelstva všech etnických skupin. Časopis je vydáván v anglickém, německém, francouzském a místním jazyce jak v cyrilici, tak i v latině. Informuje o aktuálním dění a dosažených výsledcích v oblasti civilní a vojenské spolupráce (dále jen CIMIC). CIMIC realizuje projekty na podporu ekonomického rozvoje země, které jsou financovány mezinárodními vládními i nevládními organizacemi. Cílem projektů CIMIC je podpora malého a středního podnikání, obnova zničené infrastruktury a podpora návratu uprchlíků do svých předválečných domovů. Časopis představuje dále čtenářům jednotlivé státy zapojené v mírové misi, jednoduchým způsobem informuje o aktuálním dění na domácí a zahraniční půdě, podporuje operaci **HARVEST** (odevzdávání nelegálně držených zbraní a munice), radí obyvatelstvu při vyřizování úředních záležitostí (registrace obyvatelstva, majetkové záležitosti, volby), přibližuje a vysvětluje nově přijaté zákony atd.

Měsíčník **HERALD OF PROGRESS** je zaměřen na ekonomický rozvoj země, informuje o politickém dění na domácí i zahraniční půdě. Je určen pro náročnějšího čtenáře s vyšší úrovní vzdělání. Je vydáván v angličtině, němčině a místním jazyce.

Kromě časopisů jsou vydávány další tiskoviny ve formě letáků a plakátů. Jejich smysl spočívá v rychlé schopnosti přímého působení na určitý segment obyvatelstva v závislosti na aktuálních potřebách a situaci v operačním prostoru.

Letáky mají omezenější časový interval působení, jsou vydávány zpravidla na úrovni velitele divize. Proces jejich návrhu, schválení, výroby a distribuce je velmi krátký (do 48 hodin). Eliminují negativní postoje a projevy obyvatelstva s připravovanými aktivitami SFOR, mezinárodních organizací a policie. Například se jedná o potlačení reakcí při zadržení válečného zločince, odhalení hromadného hrobu, odvolání politického představitele z úřadu, návrat skupiny uprchlíků do určité lokality atd.

Plakáty mají dlouhodobou platnost, proces jejich vypracování a distribuce je časově náročnější. Jsou vydávány a vytvářeny na nejvyšší úrovni velení SFOR. Podporují významné události v krizové oblasti například účast na volbách, boj proti korupci, odevzdávání nelegálně držných zbraní a munice, smířlivý postoj k návratu uprchlíků, akceptace příslušníků vojenské mise atd.

Organizační struktura prvků vedení psychologických a informačních operací u mnohonárodní divize Jihozápad

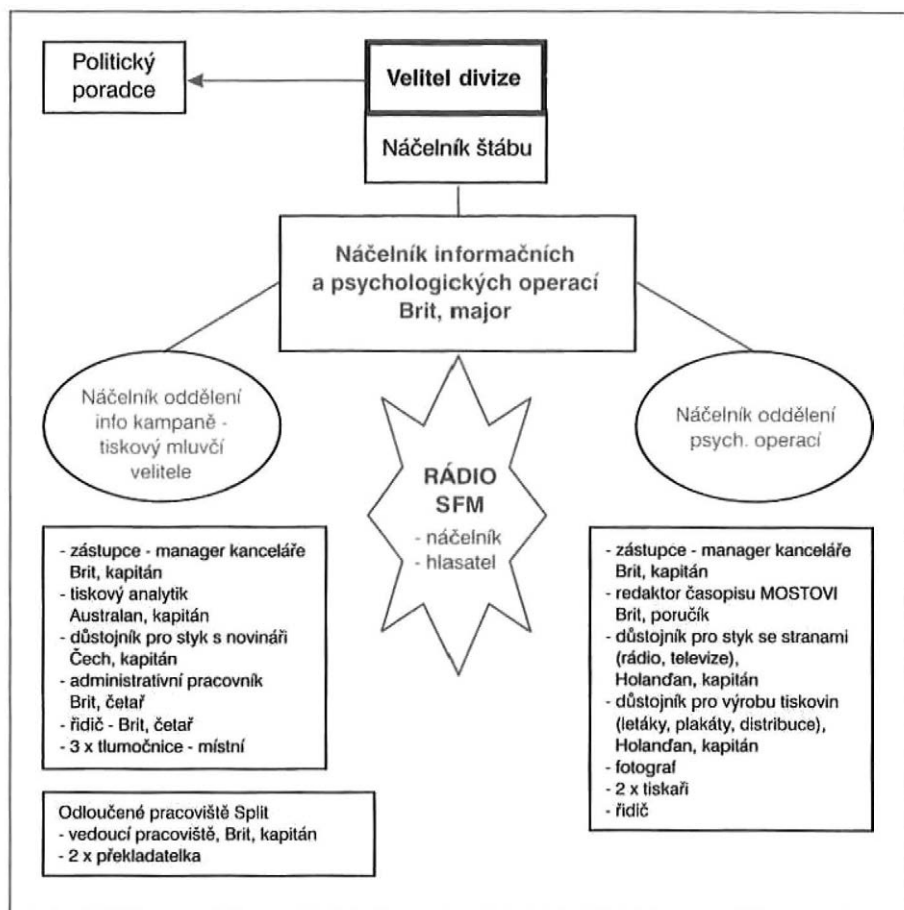
Divizní organizační struktura pro vedení psychologických a informačních operací (viz obr. 2) vychází z principu odděleného vedení jednotlivých operací, který je obdobný i pro organizační strukturu SFOR.

Náčelník informačních a psychologických operací je odpovědný za koordinaci činnosti jednotlivých pracovišť bez výrazných velitelských pravomocí. Divizní organizační struktura je dále tvořena relativně samostatnými výkonnými prvky. Skupina pro rozhlasové vysílání rádia SFM ve složení - vedoucí a dva rozhlasoví hlasatelé, kteří jsou místními civilními zaměstnanci SFOR. Oddělení info-kampaně a oddělení psychologických operací jsou ve své činnosti samostatné, řízeny jednotlivými náčelníky. Aktuální informace o vývoji situace a činnosti podřízených předávají náčelníci přímo veliteli divize v rámci každodenních porad na velitelství.

Oddělení info-kampaně zabezpečuje nepřetržitý monitoring denního tisku, rozhlasového a televizního zpravodajství na území Bosny a Hercegoviny a cestou odloučeného pracoviště ve Splitu i na území Chorvatska. Pro tyto účely jsou k dispozici tiskového mluvčího zaměstnávají překladatelky (vybírané z místního obyvatelstva), které vlastní monitoring médií provádějí a v anglickém jazyce připravují denní hlášení pro velitele divize a pro tiskové mluvčí podřízených praporů.

Hlavním úkolem náčelníka oddělení info-kampaně - tiskového mluvčího divize - je účast na tiskových konferencích v operačním prostoru divize a poskytování informací médiím o aktivitách SFOR. Tiskové konference v hlavním městě Republiky srbské v Banja Luce jsou pořádány pravidelně každý týden v mezinárodním tiskovém středisku. Jsou organizovány ve spolupráci s kanceláří nejvyššího představitele (OHR - Office of the High Representative) a organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OSCE - Organization for Security and Co-operation in Europe). Kromě konferencí v Banja Luce se tiskový mluvčí divize zúčastňuje dalších konferencí v Bihači, Livnu a Vítězi. Vzhledem k velkým vzdálenostem mezi městy je tiskový mluvčí permanentně na cestách a musí se spoléhat na činnost svých podřízených, kteří zabezpečují chod oddělení přímo na velitelství divize.

Tiskový analytik oddělení připravuje informace a podklady pro tiskové konference, vyhodnocuje tiskové zprávy tzv. MEDIA LINE, které jsou zasílány velitelstvím SFOR a velitelstvím SHAPE. Na základě získaných zkušeností mohou zcela oprávněně tvrdit,

Obr. 2

že právě důstojníci australské armády, kteří vykonávali tuto funkci, byli skuteční profesionálové v práci s médii, protože obdobné funkce zastávali i v australské armádě.

Manager kanceláře zabezpečuje chod běžné administrativy a organizuje chod oddělení v nepřítomnosti jeho náčelníka.

Důstojník odpovědný za styk s novináři spolupracuje velmi úzce s velitelstvím SFOR, kde je pracoviště sledující centrální evidenci akreditovaných novinářů. Na základě žádosti o akreditaci novinářů příslušné společnosti (jak místní, tak i zahraniční) zabezpečuje posouzení jejich vhodnosti cestou velitelství SFOR a v případě jejího schválení vydává tiskové pasy. Funkce je obsazována důstojníkem AČR v hodnosti kapitána, který je dále pověřen vypracováním týdenního hlášení za oblast médií pro velitelství kontingentu a úzce spolupracuje s tiskovým mluvčím praporu a důstojníkem operační skupiny odpovědným za spolupráci s oddělením pro vedení psychologických

operací. Zapojuje se do přípravy rozhlasových pořadů, tiskových zpráv, doprovodu novinářů v operačním prostoru našeho praporu a podle potřeby plní další úkoly.

Kritickou oblastí pro činnost oddělení tiskového mluvčího je **přenos nezbytně nutných informací**. Tiskové zprávy a informace z SHAPE jsou zasílány informačním systémem NATO - CRONOS, který pracuje spolehlivě. Obrovským problémem je přenos datových informací mezi velitelstvím SFOR a velitelstvím divize, pro který je využívána internetová síť. Vzhledem ke kvalitě telekomunikační infrastruktury v Bosně a Hercegovině, která zcela nesplňuje požadavky na spolehlivost, rychlost a zřejmě i ochranu přenášených informací, jsou pracovníci oddělení často odtrženi od zdroje svých informací. Tato skutečnost má negativní dopady zejména při přetřžení telefonních linek, které se odehrává při zhoršení bezpečnostní situace v důsledku aktivit SFOR a mezinárodní policie (zadržení válečných zločinců, odhalení nelegálně držaných zbraní a munice a podobně). Obdobná situace se vyskytuje při využívání faxu a telefonu po komerčních linkách.

Zmínil jsem se o činnosti odloučeného pracoviště ve Splitu, které bylo v kompetenci náčelníka oddělení info kampaně. **Vedoucím odděleného pracoviště** byl důstojník britské armády, který zabezpečoval doprovod a transport novinářů z Velké Británie do prostoru odpovědnosti divize. Split vzhledem k optimálním možnostem z hlediska dopravy (námořní, vzdušné i pozemní) byl zvolen jako logistický podpůrný bod, který kromě veškerého logistického zabezpečení sloužil i k organizaci návštěv a přístupu novinářů. Důstojník odpovědný za doprovod novinářů má k dispozici dvě překladatelky pro monitorování tisku v Chorvatsku a pro vystavování novinářských průkazů.

Oddělení psychologických operací zabezpečuje operační podporu v rámci divize. Úkoly pro psychologické operace jsou vydávány v operačním rozkaze velitele divize. Velitelé praporu jsou seznámeni se zámyslem velitele a v případě, že navržená opatření pro vedení psychologických operací v konkrétním případě nejsou dostačující, požádají velitele o jeho podporu. Zpravidla se jedná o zpracování letáků na základě aktuální potřeby nebo mediální podpory.

Mnohonárodně složené oddělení umožňuje, kromě vedení přímé psychologické podpory pro jednotlivé operace s využitím pouze vlastních sil a prostředků, také permanentní vydávání již zmiňovaného časopisu MOSTOVI a podílí se na tvorbě a distribuci dalších tiskovin, rozhlasových a televizních pořadů.

Tiskoviny jsou distribuovány na jednotlivé prapory a v rámci patrolování předávány místnímu obyvatelstvu. Aktuální vyhodnocování zájmu obyvatelstva o jednotlivé produkty je zpětnou vazbou velitele divize a barometrem nálad místního obyvatelstva vyjadřující postoj k příslušníkům SFOR a mezinárodní komunity. Tyto informace jsou každodenně zpracovávány formou hlášení a důsledně vyhodnocovány.

Produkty pro rozhlas a televizi jsou tvořeny zpravidla ve spolupráci se soukromými místními firmami a vytvořené programy jsou distribuovány na nosičích (CD, videokazeta) do jednotlivých televizních a rádiových společností. Využívání a zapojení místních kontraktorů pro podporu jednotek SFOR není jen důsledkem ekonomické hospodárnosti, ale přináší i řadu dalších výhod ve formě zvýšení prestiže SFOR při podpoře podnikání a zaměstnanosti.

V rámci divizní organizační struktury není možné zapomenout na **poradce velitele divize pro oblast vnitřního politického vývoje Bosny a Hercegoviny**. Funkce je

obsazována zásadně civilistou, který využívá pro svou činnost informací jak ze strany zpravodajské služby, tak i informací získaných při vedení psychologických a informačních kampaní.

Důsledky vedení informačních a psychologických operací pro výstavbu AČR

a) Příprava odpovídajících struktur

Vzhledem k probíhající výstavbě velitelství divize, která bude určena pro vedení mírových operací v rámci mnohonárodních sil, je nezbytně nutné posílit odpovídajícím způsobem její organizační strukturu pro zabezpečení plnění úkolů v oblasti vedení psychologických a informačních operací. Obdobně lze uvažovat i v případě organizačního zabezpečení CIMIC.

b) Příprava osob

Na základě zkušeností - zejména armád USA a Velké Británie - je nutné vytvořit pružný vzdělávací systém pro přípravu odborníků.

c) Materiálně - technické zabezpečení

V případě vytvoření odpovídajících organizačních struktur, které budou obsazeny výborně připravenými odborníky, je pro jejich činnost nezbytně nutné zabezpečit i odpovídající technické vybavení. Na základě získaných zkušeností mohou tvrdit, že finanční nároky na pořízení a provoz požadované techniky není zanedbatelné. Odpovídající výpočetní technika, prostředky pro spojení a přenos informací, produkční technika, případně vybavení rozhlasového a produkčního studia je velmi nákladná záležitost.

V případě zasazení mechanizované divize AČR v rámci mnohonárodních sil lze sice počítat s možností participace ostatních národů při vytváření její vnitřní struktury (personálně i materiálně) na základě konkrétní situace, ale jak je vidět na organizační struktuře mnohonárodní divize v Banja Luce (pod britským velením), obsazení řídicích funkcí v oblasti vedení psychologických a informačních operací je v rukou toho státu, který má pro chod divize rozhodující význam. Jako všude jinde i v tomto případě platí stará zkušenost, že s příslušnými pravomocemi recipročně souvisí i patřičná část odpovědnosti.

Závěr

Před vypuknutím mírových operací jen málokdo předpokládal dlouhodobou účast ozbrojených sil v krizových oblastech. Po ukončení vojenské intervence v mírových operacích nedochází, na rozdíl od původních předpokladů, k automatickému nastolení demokratických mechanismů v krizových oblastech. Nejsou zabezpečeny odpovídající podmínky pro bezpečnostní stabilitu a mírový vývoj. Není možné zásadním způsobem redukovat mírové síly a jejich vojenské schopnosti. Zatím je nutné konstatovat, že obě země nejsou schopny udržet demokratický vývoj bez vojenské a ekonomické podpory mezinárodního společenství.

Vojáci plní v mírových misích úkoly, pro které nejsou za normální situace určeni a připravováni. V mnoha případech nejsou ani odpovídajícím způsobem na plnění úkolů materiálně vybaveni.

Ozbrojené síly přebírají úkoly, které jsou v demokratických státech plněny dobře vycvičenými a připravenými policejními složkami. Udržení pořádku, vytváření podmínek pro mírové soužití zneprátených stran, kontrola jejich ozbrojených sil, vyhledávání válečných zločinců a ochrana navracejících se uprchlíků vyžadují zcela jiné přístupy ze strany velitelů.

Vhodné využívání dostupných prostředků pro vedení psychologických a informačních operací se stává jednou z nových „zbraní“ pro úspěšné plnění úkolů v mírových misích. Je to zbraň, která je u nás dnes veliteli stále ještě neprávem podceňována, ale postupně objeovávána. Její mistrné ovládání může významně urychlit celý proces konsolidace v krizové oblasti a ukončení průběhu mírové operace.

Dosavadní vývoj situace v Bosně a Kosovu potvrzuje obrovský potenciál, který je skryt v cíleném využívání všech hromadných sdělovacích prostředků ze strany velitelů. Při synergii účinku těchto operací s výsledky dosaženými v oblasti civilní a vojenské spolupráce (CIMIC) při ekonomické obnově země, jsou postupně vytvářeny podmínky pro postupnou hospodářskou a politickou stabilizaci těchto zemí, bez které není možný návrat mezi společenství demokratických států v Evropě a ve světě.

Věřím, že zkušenosti z psychologickými a informačními operacemi uvedené v tomto článku přispějí k přípravě osob, které budou vysílány do zahraničních misí.

Literatura:

- **Chris Donnelly:** Reshaping European Armed Forces for the 21st Century, NATO Review, Summer - Autumn 2000.

Mnozí analytici, zejména ve Velké Británii a ve Spojených státech, se domnívají, že řešením bezpečnostních požadavků 21. století je profesionální armáda. To může platit ve velkých, bohatých zemích, zejména pokud jsou od jakéhokoli případného nepřítele odděleny vodou. Pro malé země, a zejména pro ty chudší, to však představuje vážný problém finančních nákladů. To zase znamená, že země, které jsou schopny postavit velké armády na základě branné povinnosti, si zřejmě budou moci dovolit jen velmi malé, dobře vyzbrojené pravidelné síly. K těmto vysokým nákladům na pravidelné síly přispívají tři faktory, a sice personál, technika a udržitelnost.

*Chris Donnelly,
zvláštní poradce NATO pro otázky střední a východní Evropy
NATO review (české vydání), léto-podzim 2000*